

711. 222

EESTI POLITSEILEHT

Nr. 38

2. septembril 1922.

II. aastakäik

Ilmub üks kord nädalas — igal laupäeval.

Tellimise hind:	aasta peale	Mk. 800.—
	poole aasta peale	400.—
	weerand aasta peale	200.—

Oksik number maksab Mk. 18.—

Aratellimised — järgmise kuu esimesest päevast.

Toimetus ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. Tel. 5-15.
Awatud kell 1/2 9 — 1/2 3. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1.

Kuulutuste hind:

1/4 lehek.	Mk. 3000.—	1/4 lehek.	Mk. 800.—
1/2	1500.—	1/8	400.—
1/3	1000.—	1/16	200.—
	1/32 lehek. Mk. 100.—		

Lehe eesküljel 75%, tekstis 100% kallim.

Adressi muutmine 10 mk.

Adress kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338.
Jooksew arwe „Eesti Pangas“ nr. 1056.

Koosolekute seadus.

E. M—n.

Iga seaduse elluviimise juures tekitab terwe rida küsimusi, millede peale seadus otskoha wastust ei anna. Sarnaseid tekitavaid küsimusi tuleb lahendada wastawalt seaduse mõttele, kus juures mitte üksi käässolewat seadust, waid ka teisi maksiwaid seadusi arwesse tuleb wõtta.

Alljärgnewate widadega on tahetud ära seletada neid küsimusi, mis wõiwad Riigikogu poolt 1. juunil s. a. („R. L.“ nr. 79 — 22 a.) wastuwõetud koosolekute seaduse käsitamisel tõusta. Muudugi mõista ei jõua need read tabada kõiki küsimusi, mis tähendatud seaduse elluviimine esile wõib tuua.

Kõige esiteks tõuseb küsimus, mis tuleb öieti mõista sõna „koosoleku“ all. Seaduses selle kohta seletust ei leida, waid ta jätab selle terweni administratiiv ja kohtu praktika äranägemisese. Kuid sarnast teadlikku kõrwalhoidu „koosoleku“ mõiste äramääramises ei wõi siiski seaduse puudujeks lugeda.

„Koosoleku“ mõiste ripub ära väga muutlikkudest poliitilistest olufordist ja sellepärast on otstarbekohasem tema mõistet kindlaks määramata jätta. „Koosoleku“

all mõistetakse harilikult mitte litiga wätkarwulisti, wältiselt mõnesugusel wiisil ühendatud inimeste hulka, kelle kohaline kooswiitwimine nende üldisel tahtmisel põhjeneb. Nagu sellest järgneb, nõuab „koosoleku“ mõiste, et kooswiitwimine teadlik ning tahetud, et üffikute üffikute wahel teatud sifemine sife. Selle poolest lähew sarnane üksuslikult seotud „koosolek“ lahku wormitust, ning ilma igasuguse sifemeta intinmassist. Kui suur tõepoolest inimeste arw peab olema, see saab kindlaks tehtud igal konkreet juhutusel.

Järjekult käiwad „koosoleku“ mõiste alla ka kongressid, igasugused rongikäigud, meeleawaldused jne. Wiimased, kui liikuwad koosolekud, kuuluwad lahktise taewa all peetawate koosolekute hulka.

Koosolekuteft tulewad eraldada igasugused awalikud löbustused, mis sellekohaste eriseaduste kaudu normeeritakse.

Kõigil Eesti kodanikkudel on õigus koosolekuid pidada. See tähendab, et koosolekuteft wõiwad osa wõtta mõlemast soost üffikud waatamata wanaduse ja seltskondlise wõi teenistuslise seisukorra peale.

Kuid alaealiste ja riigi ning sõjateenistuses seiswate isikute suhtes tuleb siiski tähendada, et see kahtlemata neile kuulunud poliitiline õigus mõnesugustele kaitse-tele allub, nagu seda wanemate wõim, koolide õigus õpilaste kohta ja teenistuste distsipliin on. Nii wõiwad alaealiste laste wanemad W. E. S. III f. § 199 ja teiste põhjal neile ühest wõi teisest koosolekust osawõtmist ära keelata ning sõnatuulmatuse korral neid sealt eemaldada. Sedasama wõib tähendada kooli juhataja kohta, kes maksimate seaduste (Seaduslikkude ja õpeasutuste sead. W. E. S. XI f. 1. j. ja teised) järele kohustatud oma kaswandikkude järele walwama.

Rõpuks, mis riigi wõi sõjawäe teenistuses seiswatesse isikutesse puutub, siis on nad nende poolt antud wande ja teenistuse wahekorra põhjal kohustatud alis-
turma wastawa ülemuse poolt tehtud seaduslikkudele korraldustele. Nende korralduste mitte täitmine wõiks wälja kutsuda distsiplinaar abindud.

Samuti ei ole koosolekuteest keelatud osa wõtta isikutel, kelle õigused seaduse wõi kohtuotsuste põhjal kaitsestatud.

Samuti, kui süüfilistel isikutelgi, on õigus koosolekuid pidada juriidilistel isikutel — nimelt seaduslikul alusel töötawad ning seaduslikul korras registreeritud ühingutel ja liitudel. Kuid filmas pidades, et iga juriidilise isiku õigused ette nähtud tema põhikirjas, on koosolekute pidamise õigus ainult neil seaduslikul korras registreeritud wõi asutatud ühingutel ja liitudel, kelle põhikirjas koosolekute pidamise õigus ette nähtud.

Seaduse järele on koosolekute pidamise õigus ainult Gesti kodanikkudel ja Gesti ühingutel ja liitudel. Tõuseb küsimus, kas wõiwad wäljamaalased koosolekuid korraldada, wõi nendest osa wõtta. Selle peale tuleb eitamalt wastata; see õigus on ainult meie kodanikkudel. Kuid see, et wäljamaalastel õigust ei ole koosolekuid korraldada wõi nendest osa wõtta ei tähenda, et neil keelatud oleks koosolekuid korraldada wõi nendest osa wõtta. Nad wõiwad samuti kui Wabariigi kodanikkude koosolekuid korraldada ning nendest osa wõtta. Kuid igal silmapilgul, kui seda asjaolud nõuawad, wõiwad nende poolt korraldatud koosolekud poliitise poolt laiali aetud saada; neile wõib ühest wõi teisest koosolekust osawõtmist kui ka koosolekute pidamist ära keelata; weel rohkem —

wäljamaalaste poolt korraldatawate koosolekute kohta wõib siseminister sellekohaseid määrusi wälja anda jne.

Koosolekuid wõib pidada nii lahtise taewa all, kui ka kinnistes ruumides.

Mis tähendab „lahtise taewa all“ ja „kinnistes ruumides“?

„Lahtise taewa all“ tuleb arusaada sõna otsekohesest mõttest: koosolijad peawad lahtise taewa all olema. „Kinnistes ruumides“ all tuleb aga mõista ruume, millel mitte üksi kõrgus, waid ka laius ja pikkus kuldagi wiisi piiratud ning kaetud. Natu-
jeta kooswiibimise kohta ümberpiiramine ei sünnita weel kinnist ruumi. Müririga wõi ataga piiratud katusega hoom wõi aed kätwad „lahtise taewa all“ mõiste alla, samuti kui katuseatad ja laewalagi. Kinnised ruumid peawad seintega jne. piiratud olema. Kinnine ruum ei kaota weel oma mõistet, kui üks külg lahti on. Kuigi kinnisel ruumil üksi wärawaid ja aknaid ees ei ole ehk kuigi nad lahti, ei kao selle tõttu weel kinnise ruumi mõiste. Kuid kooswiibimine peab ise kinnises ruumis sündima. Ei ole weel küllalt, kui ainult koosoleku juhataja, juhatus jne. kinnises ruumis wiibiwad, kuna koosolekust osawõtjad wäljaspool ruumi asenduwad. Kuid selle juures ei tee wiga kui üksikud pealtkuulajad wäljaspool asuwad ning waielustest aktiivselt osa wõtawad.

Arusaadam, et see kodanikkudele kuulunud koosolekute pidamise õigus piiritu ei wõi olla. Tema kohta on makswad mõnesugused kaitseõigused, kuid ainult niisõrd, kui seda nõuawad ühiseelu ning riigi julgeoleku huwid.

Siis ütelda ei puututa need kaitseõigused kodanikkude koosolekute pidamise õigust, mis igale kodanikule põhiseadusega kindlustatud. Ennem on need kaitseõigused teatud wormitaitmise nõuded, mis koosolekute korraldamise juures tingimata tarwilikud ükaltähendatud huwides. Nende sihtiks on kindlustada ühiseelu huwid ning võimaldada riiklist järewalwet arupeatawate koosolekute üle.

Meie koosolekute seadus, lubades koosolekuid pidada ka tänaval ja awalikkudel platšidel, ei jäta aga selle juures tähendamata, et seda õigust wõib seal kasutada ainult niisõrd, kui koosolek waba liikumist ei takista.

See on ka täiesti arusaadaw, sest mingisugusel koosolekul ei ole õigust awalikkude teede ja platšide üldisele kasutamisele ta-

fistujeks olla. Tänaval liikumatel inimestel, kui ka sõiduabinõudel ei ole tarvis teist teed otsima hakata, et tänavat koosolekust osavõtjatele koosoleku pidamiseks jätta. Wiimastel ei ole mingit eesõigust teiste riigikodanikkude ees. Kõikidel kodanikkudel on ühesjulgune õigus tänavate kasutamiseks. Kuid teisest küljest silmaspidades, et iga tänaval ärareetaw koosolek, waatamata kui wäikearwuline ta ka ei oleks, tänaval liikumisse teataval määral segadust tekitab, nõuab see loomulikult tänaval liikumise järele walwaja ning korraldawa politsei poolt iseäralist leidlikkust, osawust ning takti. Politseil tuleb neil juhtumistel iseäranis targu ning erapooletult nii koosolekust osavõtjate, kui ka teiste kodanikkude seaduslikka huwisiid lepitada. Politsei võib korraldada, et tarwitataw tänavraudtee liin, jissepeas majadesse tänavateelt, ülekäigukohad ja ka sõidutee wõimaluse järele, kui mitte muidu, siis wähemalt wahelkaupa wabaks saaks hoitud. Eõitjatele, kui ka jalakäijatele võib

mitte palju pikem kõrwaltee juhatada jne.

Meie koosolekute seaduse järele on keelatud koosolekuid pidada raudtee liinil. Sarnane kitsendus on täiesti arusaadaw, sest koosolekute pidamine raudtee liinil oleks esiteks hädawõhtlik kooswiibijatele, teiseks tooks ta palju segadust raudtee liikumisse. Kuid ära keelates koosolekuid pidada raudtee liinil, ei keela seadus seda tege- mast liini ääres raudtee territooriumil.

Arusaadaw on ka keeld ilma sellekohase loata koosolekuid pidada lahtise taewa all poolekilomeetrilises kauguses hoonetest, kus Riigikogu või Wabariigi Walitus tegelikult asuwad ja majade ees, kus asuwad wälisriikide diplomaatilised esitajad või Wabariigi kaisewäe osad. Kuid ärakeelates käesolewal juhtumisel koosolekuid pidada lahtise taewa all, ei tee seadus ta- fistusi neid korraldada finnistes ruumi- des. Need wõiwad sündida igasuguses kau- guses tähendatud hoonetest, ilma et nad selle juures mingi erikitsenduse alla käiks.

(Järgneb.)

Walerahategijate ja laialilaotajate registreerimisest.

(Järg.)

1000 = margalised pangatähed
1922 a.

Esimesel silmapilgul paistab, nagu läheks terwe eespool kirjeldud registreerimise korraldus sääjekurnamise peale välja. Näib nagu ühesliigseks nõue, et kõik waleraha pakkujad saagu registreeritud, selle peale waatamata, kas nad teadmatuses või teadlikult waleraha pakkusid. Kuid lähemalt järelnõuteldes selgub, et see ometi teisiti olla ei saa. Esiteks juba selle pärast, et ütlemta raste oleks mingiugust jõelumist ette wõtta selles mõttes, keda registreerida ehk keda mitte, teiseks — iga teadmatult laialilaotaja wõiks kasulik olla juba selle läbi, kui ta tundmata laialilaotaja tunde- märgid kirjeldaks ja kolmandaks — regist- reerimise otstarb on ühtlasi ka ülewaadet pakkuda walerahade liikumise kohta riigis. Kui kõik laialilaotajad registreerimise alla ei kuuluks, siis ei saaks täielikku ülewaadet. Siin peab eeskujul laenama kullapesijailt, kes mõne solotniku kulla saamiseks mitu koormat liwa läbi jõela peawad uhama.

Waleraha liikumise ülewaate tabelid seatakse kokku iga waleraha tüübi kohta eraldi, näituseks:

Kokku	1000 = margalised pangatähed 1922 a.														
	Soofi.	Tallinna	Harju m.	Tartus	Tartu m.	Narwas	Wiru m.	Walga "	Wõru "	Petseri "	Wiljandi "	Pärnu "	Järwa "	Lääne "	Saare "
12	4	3	2	3	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5	4	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
56	12	10	6	6	6	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2

Kuidas kasutada ülewaate tabelist?

Kui kokkuvõtte sisaldaks näituseks see-
suarused numbrid, nagu need leiduvad eel-
mises tabelis, siis võiksime tema põhjal
ümber järgmised tähepanded teha:

1. Kõige pealt torjab silma, et waleraha-
liikumine on olnud iseäranis suur suure
raudtee raioonis — 56. juhtumisest 49, kus
juures laialilaotajaid väljastpoolt ei ol-
nud. Sellewastu on kitsarööpalise raioonis
kõigist 7 laialilaotajat registreeritud, kuna
laialilaotajatest üks oli pärit Tallinnast.

Vääne- ja Saaremaal waleraha liikmel
ei olnud.

2. Suure raudtee raioonis seisawad esi-
mesel kohal Tallinn ja Tartu ühes lähema
ümbruskonnaga. Nendes ei tule ette wäl-
jastpoolt sisesõitnud laialilaotajaid, küll
aga näeme, et Narwas, Walgas, Wõrus
ja Petseris on tabatud laialilaotajaid,
kelle alaline elukoht Tallinnas ehk Tar-
tus.

3. Kui tõmbame diagonaali üleemisest
pahempoolsest nurgast alla parempoolsesse
nurka, siis täpsustame seda mõõda rea
numbreid, mille summa wõrdub 27. See
summa arwestab laialilaotajaid, kes wale-
raha pakkunud oma kodus. Nende hulgas
on wististi suurem protsent seesuguseid,
kes ise teadmatusest waleraha saanud. Üle-
jäänud 29 pakkuks raha väljaspool oma
kodulinna ehk maakonda, mis põhjust an-
nab arwata, et suurem protsent neist tead-
likult raha laialilaotasid. Nende hulgas on
19 Tallinnast ehk Tartust (lähem ümbrus
ühes arwatud) pärit.

4. Kitsarööpalise piirkonnas on väljas-
pool kodukohta waleraha laialilaotanud 2
isikut ja need mõlemad pärit Wiljandist.
Sealsamas leiame, et Wiljandis registreer-
itud üks Tallinnast päritolew laialilao-
taja. Võiks arwata, et wiimane oli teadlik
laialilaotaja.

Saadud andmed fordawad nagu ühest
suust seda, et waleraha hallikad tuleks
käesolewal juhtumisel Tallinnast ehk Tar-
tust otsida. Kuid rohkem ei jaks kokku-
wõtte tabel meile kasulik olla. Siin peame
jällegi laialilaotajate kartoteegi poole
pöörduma. Tallinna ja Tartu politseidel
tuleb laialilaotajate kartoteegist välja ot-
sida kaartid kõikide oma piirkonnast pärit-
olewate laialilaotajate kohta, kes tabelis
tähendud rahatuüpi, olgu kodus ehk
väljaspool, pakkunud ja wiimaseid iseära-
nis hoolsa tähepanu alla wõtta. Aga ka

teiste piirkondade politseid peawad tähen-
dud asjaolu arwesse wõtma ja edaspidi
Tallinnast ehk Tartust päritolewaid laia-
lilaotajaid, kes sama rahatuüpi pa-
kuwad, olles waremalt ka pakumise
pealt tabatud, eriti põhjalikult käsi-
tama. Nende juures tuleb alati piin-
likult hoolega isiklik läbiotsimine toime
panna waleraha leidmiseks rohkemal ar-
wul. Kui tarwitik see on, seda näitawad
hiljutised kogemused waleraha organisat-
sioonide awalikustegemisel. Tartu krim-
politseis leiti kellegi naiserahwal 19 tu-
handemargalist waleraha rindade alla pei-
detuna, Saksamaalt saadeti waleraha Ges-
tisse kahelordsete seintega papptorudes —
walerahad olid toru seinte wahese peide-
tud, kuna sifemuses mitmesugused ilm-
süüitud kaubaproowid leidusid. Sama head
warjamispaika pakuvad saabaste-, pea-
katte- ja riiete-woodrimahed, õonestud ke-
pid, kahelordsete seintega käekotid ja kar-
tongid, prilli- ja paberosiitootsid, taskufella
sifemused, postilt saadud ning awatud kir-
jajumbrikud jne. Tarbekorral tuleb ka
nende korteris sama hoolas läbiotsimine
ette wõtta.

Ei peaks eespoolkirjeldud wõtted taga-
järgi andma, siis ei tähenda see weel iga-
ford kahtlusaluse süütaust. Tema järele
tuleb igaks juhtumiseks moodustada kõige
järjekindlam kaudne walwe, mis lõppude-
lõpuks eesmärgile wõib wiia. Kuidas
wiimasel juhtumisel edasi talitada, selle
kohta leiawad lugejad „Pol. lehe“ 23. uris,
pealkirja all „Walerahategijate organisat-
sioon Tallinnas“ mõndagi kasulikku näpu-
näidet.

Lõpuks olgu meeletuletud, et registreerimine
kui niisugune üldse, eriti aga ees-
poolkirjeldud, waleraha laialilaotajate re-
gistreerimine ainult siis wõib soowita-
waid tagajärgi anda, kui iga ametnik, kelle
kohuste hulka kuulub üksikute registreeri-
mise talituste täitmine, oma osa peale tõ-
sise huwiga ja kohusetundega waatab. Ku-
sagil ei ole pealiskaudsus kahjulikum kui
siin. Üks puundulikult kokkuseatud kaart
wõib kümnete teiste kaartide tähendusest
kriipsu läbi tõmmata.

Usume aga, et see hoiatus on ülesligne,
milleks meie noore politsei seni ülesnäi-
datud piisaw edasipüüdmine pakub paremat
panti.

M. Siit.

Wanakraami turud ja wargused.

Suuremats warguste ja ütleõmiste edendajaks on wanakraami turud, mis oma kaubitsemise mitmekesisuses jägedasti terwet logelewat ja ebarraarlist inimkonna klassi esitawad, kelle otsekohele ja laudsel tegutsemisel jarnajed jüüteod teiwad, kuna niisuguste kaubitsejate seas palju waheagente leidub warastud asjade edajitoimetamiseks linnas ning maal. Warastud asjad, kui neil iseäralised wälised tundemärgid, saadetakse niisuguste waheltfobitajate laudu teistesje linnesje wanakraami turgu ehk, kui wõimalit, kõrwaldatse tundemärgid ja müüakse jama linna wanakraami turul wõi jälle toimetatse kõrwale muude agentide kaasabil teisel wiisil.

Ilma kõwema järelwalweta muutub wanakraami turu petmise ja ütleõmiste, kui ka muude seaduswastaliste kaldumiste taimelawats, kus kõige muu petmise kõrwal kuld- ja hõbeasjade proowimärke wõltsides, wäärtasjade ajemel wõltsitud alawäärustlisi asju müüakse. Peale ainelise kahju mõjub see demoraliseeriwalt jeltstonna peale, ausust ja teiji ühiselu nõuete olulisi tarbepärasusi tuimendades.

Shtu Europas on juba waremalt jelle wäärnähuse peale tähelpanu pööratud ja seaduslisi tõfkeid tehtud, kuna ladina rahwaste maades, nagu Staalias ja Prantsufemaal jne., kus wäärtuslisi wanu asju palju ja kus muinasaja kultuuri mälestused, „antiquit“ lugupidamises ja sellega ühenduses wanakraami ja pruugitud asjade jega kauplus õitseb, on järelwalwe korralduse juhtes kaugele jõutud, jeda liiki kaubitsemist walju politseiliku järelwalwe alla pannes ja neid lahtijelt turuplatfilit korralitfesje kaubahalle'desje ning poodidesje surudes. Seade tagajärgedega wõitlewad prantsufe politsei organid wanakraami ja pruugitud asjade jega kaupluste pahede wastu. Kogu Pariisi ilmalinna jaoks on nende kaubitsemistele jätud kõigest üks ainuke koht; kuid ka see on korralitus kaubahalle's (Marché de Temple), kus neile ainult kella 9—12 ajal kauplemine lubatud walju järelwalwe all; muidu asuwad wanakraami kauplused korralitkes brofantöör (brocanteur) kauplustes harilikude poodidena, kus igal ajal kindel hind jedeliga külge pandud. Sellekohaste seadusliste määruste järel on brofantöörid kohustatud pidama kinnitud asjade nimestit-raamatuid, kuhu kõik kaupluses olewad asjad üles märgitakse ja wastawatesje lahtritesje aratähendatse, millal ning kelle käest need as-

jad ostetud, müüja nime ja elukohta raamatusse kirjutades ja jeda, kas müüja oli isiklikult brofantööriile tuntud, wõi mil kombel tema isik kindlats tehti. Kohtuliku karistuse ja asjade konfiskeerimise ähwardusel on keelatud osta pruugitud asju, tööriistu ehk muu materjaali tundmata wõi kahhlafelt isikult.

Rändawad brofantöörid on kohustatud ka maal, üla kogufonda ilmudes, igatord kogukonna esimehe (Maire) juure ilmuma oma kauba nimestit-raamatut ette näitama. Kahhlafeld, kui ka nimestit-raamatus puuduwad asjad konfiskeeritakse ära politsei organite wõi kogukonna esimehe korraldusel ja tehatse juurdlus kohtuliku wastutusele wõtmisets.

Sarnane walju järelwalwe wanakraami ja pruugitud asjadega kauplemise üle on termenewalt mõjunud jeltstonna peale eraomanduse õiguse rikkumise jüütegude tuntawa wähenemisega. Neid järeldusi wõib märgata isegi kihawamas juurkinnas Pariisis. Pruugitud asju, tööriistu ehk töömaterjaali wabrikutes ja töökodades warastatse seal wähe, jest teatitse, et neid kergest müüa ei saa. llute majade ehitamise juures seal ehitusplatfi wargate pärast, nagu meil, plangiga ümber ei piirata, materjaal ning tööriistad seifawad lahtijel platfil.

Jsegi jarnane wäärtusline asi, nagu kuulsama kunstniku Leonard de Vinci kunsti teos „Joconde'i“ pilt, mis Louvre'i muuseumile, jisseostes 5.000.000 kuldrangi peale hinnatud, ja kord sealt ära warastati, ei leidnud brofantööride seas ei Prantsufemaal, ei Staalias wastuwõtmist ja toodi nende ülesandmijel muuseumi tagaji. See kõik tõendab neid juuri tagajärgi, mis hästi korraldud politsei järelwalwe läbi saadud rahwa kodanilise meeleaususe ja jüütegude wähenemise jhis.

Keg oleks ka meie maal wanakraami turu ja pruugitud asjadega kaubitsejate järelwalwe juhtes seaduslisi abinõusi waljumalt tarwitusele wõtta ning wäljamaa eeskujul jellekohase seaduse eelndu wäljatöötamise juure asuda; liiatagi praegusel ajal, kus jõja ja rewolutsiooni järeldusel ühiselu normide ümberpaigutamise protsessis paljude kodanikkude omanduse õiguse tunnete peale negatiwifelt mõjunud, mille pärast mainitud jüütegude arm laialtsemal pinnal kohutawalt kaswas, heatorra ja majanduse edenemisele kardetawats talistuses oleks.

R.

Saksamaa ja tema naabrite politsei.

Teatawasti nõudsid liitlased oma märgutirjas 15. weebruarist 1922 a. Saksamaa politsei ümbermoodustamist 1913 aasta eeskuju järele. Ta on peaaesjalikult riigistamise ja wiimasega ühenduses seiswa tšent-

raliseerimise wastu ja tahab politseid kommunaaliseerida. Boulogne'i märgutiri kinnitab jeda ja kiidab ta heats 150 tuhande arwulise politseiametnikuga (wälispolitsei, shandarmeeria, kriminaalpolitsei).

Paljude politsei märgutrijad, millega Saksia politsei asutamise peale üle kuhjatud on, toonitavad põhimõtet, et Prantsusmaa kahjuks kardab, et Saksamaa sõjaväe tõrjal veel teine jõud — politsei näol esineb, misjagune tema õhtupoolsete naabritele juhtumisi kardetakse võib olla. Seniaegsel organisatsioonil võis riigitarwidusest walesti arusaamisel see kartus olla, kuid eesolewa demobilisatsioonitõttu oleks pidanud ka see põhjus kaduma.

Kuid praegugi veel ei usaldata Saksamaad. Prantsuse wabariigi presidendi Poincaré ja tema ministri Tardieu seletused ühes wiimasest kõnes on selles suhtes väga tähelepanemise väärikised. Nimeetatud härrade seletustest võis järeleada, et Saksamaa ajajooksul üle 100.000-mehelise sõjaväe ja 150.000-mehelise politsei asutab, mis ühisele juhatussele allub ja kellele sõjaväeline kaswatus antakse. Seakskiitmine jündis wastuwaidlemata, nii ütelda ametlikel alusel. Selle peale waatamata, et ülal tähendatud arwu laugeltki kätte saadud ei ole. Ühine kontroll-komisjon pärandas ainult igale kolmandale ametnikule karabiineri; suurtükke miinistkajaid ega helgiwikajaid neil ei ole, ega saa ka järeletulejaid enam nende riistadega wälja õpetatud. Ühise aja jooksul saada suur osa kasarmutesse toondatud politseid üffitteenistusse üle wiidud, seega faotaks politseiwägi täielikult jalga iseloomu.

Saksilased tõendawad, et selles sõjariistadeta politseis ähwardust näha, olla täiesti fantastiline.

Prantsusmaal on oma „Garde“ olemas. See politsei on 28.000-meheline, täiesti sõjakohaselt warustatud, kasarmutesse paigutatud, hästi dissiplineeritud ja allub ühisele juhatussele. Tema ülesanne on tööstuslinnades, wälispolitsei tõrjal, julgeoleku eest hoolitsemine. Madalmaade kaitjeks otjustas Prantsusmaa parlament üles seada peale selle veel 6-tuhandelise shandarmeeria, mis sõjaväe eeskujul sõjariistadega peab warustatud olema.

Belgia nimetab oma politseid „forces mobiles“ (liikuvad jõud). Ta on Prantsusmaa eeskujul asutatud ainult erandiga, et ta iseäranis kerge on liikuma. Organisatsioon seisab koos „jadabest“, s. o. 100 ratsa- ja 12 jalapolitseinikut; wiimased on jalgratastega warustatud. Peale selle on veel jalgratta ja automobiili meeskonnad. Shandarmeeria on Belgias 6000 meest suur.

Itaalia ajutas peale sõja 20.000-mehelise „regia guardia“, mis wastab rahuajal Preisi wälispolitsei tegemisele. Wastupidid on ta aga tugew osa sõjaväest. Tema sifimine teenistusse tõd ei eraldu jügugi sõjaväelikest korrast, nii alluwuse, ülewalt-

damise, kui ka sõjariistadega warustamise mõttes. Peale selle on Itaalias olemas juba kauemat aega „Garabinieri“. Tema otsejohene ülesanne on sifimiste korratuste wastu wõitlemine, üldise politseiteenistuse täitmine, mis wastab umbes Saksamaa maaküttide (Vandjägeri) teenistusele. Selles organisatsioonil on 18 pataljoni, kokku 60.000 meest. „Garabinieri“ ülemjuhatus on sõjaministeeriumi käes.

Saksamaa õhtupoolset naabril — Poolal on kõige tugewam politsei. Ta riigipolitsei on 30.000 meest suur, mis samuti keskorganisatsiooni koondatud, ja kes maakonnaga seotud ei ole. Tema teenistuse tõd on Prantsusmaa järele korraldatud. Kasutamises allub ta samuti kui Saksamaal sifeministeeriumile. Seal tõrjal on Poolamaal iga kümne armee-korpuse juures shandarmeeria osakond, mis sõjaministeeriumile allub. Politsei piirivalwe teenistust peawad „tollipataljonid“, mis koos seisawad 40 osakonnast, milledest kokku 24.000 meest.

Siin juures peab esile tooma, et Saksamaa juuremate naabrite juures igal pool riigipolitsei tõrjal maakonnade „kommunaalpolitsei“ tegutses. Riigipolitsei, kelle eesmärk on eestkätt sifimise tõrja alalhoidmine, riigitorra kaitse ka wäljaspool maakondi. Kui teised riigid peaaegu erandita sellepeale üle lähewad, et praegu kommunaalpolitsei tõrjal veel tugewat riigipolitseid luua, kes omawalitsuse ajutustest ärarippumata, ainult terve rahwa huwides töötada võib, nõutakse aga Saksamaalt wastupidist, ehk küll sifepoliitiline seijukord seal jügugi kiiduwäärt ei ole.

Quwitatavad on mõned arwud, mis näitawad politsei ja sõjaväeosade suurust, keda oletawa üldise mäsju puhul kujukil ära kasutada võiks, wõrreldes rahwa arwuga. Nii on Prantsusmaal 43 kodaniku wastu 1 mees, Belgias 63 wastu 1, Poolamaal 71 wastu 1, Itaalias 138 wastu 1 ja Saksamaal 413 wastu 1. Nende arwudega põhjendawad sakslased oma nõudmisi politsei suurendamiseks.

Neli wiitendikku riigipolitsei kuludest kannab praegu riik. Kommunaalpolitsei kulud peawad linnad ise kandma. Saab aga politsei kommunaliseeritud, siis on riigil wähe, ehk ei ole midagi tema wõimupiirist ärawoetud jöu kohta ütelda. Tejets hakkatjid omawalitsused politsei peale antawaid kulusi wähendama, mis nende wiletsast waranduslikest olukorrast paratamata järgnema peaks. See mõjuks aga kahilemata politsei ametkonna lagunemisele kaasa, mis riigi olemasolule ähwardawaks muutuda võib.

Õigusteadusest.

Riik ja riigiwormid.

(2. järg.)

Suguharud kasvavad, nende sifemine elu läheb keerulisemaks ja mitmekesisemaks. Rändamiste ja sõdade tõttu seganewad suguharud ja wiimaks ei seo neid liikmeid weresugulus, waid ühised majanduslikud hmid ja hädasoht, mis neid teiste suguharude poolt alati ähwardab. Tegemõdda jätawad rändawad suguharud oma rändawa eluwiihi maha ja hatawad jahi ja karjapidamise kõrwal põllutööle. Ühiskond, kes kindla toha peal elab ja oma saatust wiljajaagiga sidunud, peab ka jõus olema oma warandust waenlaste eest kaitsma. Sellest tekitab wajadus luua alalist kindlat organijatsiooni, mida kõik liikmed sunnitud oleksid wastuwaidlemata tunnustama. Riiwiihi wiimaks kujuneb kõige kõrgem ühijuste worm — riif.

Ühes sellega peab filmas pidama, et riifide tekkimine võib sündida weel selle läbi, et mõnest juba olemast riigist üffitud osad, kas wägiwallaga ehk rahuteel ennast lahitudwad, ja iseseiswaks saawad. Riiwiihi, näituseks, loiwad ennast Wenemaast lahti Gesti, Läti ja teised ning saiwad iseseiswateks riifideks. Ümberpöördukt, on juhtumisi olnud, kus tats ehk mitu riiki ennast ühte liitunud on.

Riigi tundesmärgid. Nagu näeme, on siis riif inimeste ühing, kes teatawa maa-ala ehk territooriumi peal elawad ja ühe ainja kõrgema riigi wõimu alla ennast painutawad. Sellepärast seisab iga riif kolmest elemendist koos, need on: 1) elanikud, 2) maa-ala (territorium) ja 3) kõrgem riigi wõim. Kui üks nendest tundemärkidest puudub, siis ei ole ka riiki olemas.

Elanikud. Elanikkudeks nimetatakse inimesi, kes riigi territooriumi peal elawad ja ennast riigi wõimu alla painutawad. Nende arw võib olla wäga mitmekesine: on olemas riiki kümne tuhande elanikuga ja riiki, kus sajad miljonid elanikke.

Üffituid isikuid, kellel alaline juriidiline sibe riigiga, nimetatakse alamateks ehk kodanikkudeks, teisi wäljamaalasteks. Kui tahetakse tähendada, et riif elanikkude üle walitseb ja nendel riigi wõimu wastu ainult kohustused, näit. ainuwaltisufe juures, siis nimetatakse neid alamateks, kui aga tähelepanu pööratakse selle peale, et rahwal mitte ainult kohustused, waid ka õigused riigi wastu olemas, siis kõnelatakse kodanikkudest.

Kuidas saab inimene riigi alamaks ehk kodanikuks? Sõitaks sündimise läbi: nimelt lapsi loetakse selle riigi kodanikkudeks, mille kodanikud nende wanemad; teiseks naissterahwad, kes wõera riigi alamaga abiellu astuwad, lähewad ühes sellega automaattiliselt mehe kodanikusse üle; peale selle

wabatahtliku ülemineku tõttu ühest kodanikusse teise, nõnda nim. naturalisatsioon.

Nagu juba seletasime, on iga kodanikul teatavad õigused, mida keegi rikkuda ei tohi ja mida kaitsma peab. Minult seadus võib neid õigusi kaitseada või ära muuta.

Mainitud õigusi võib kahte liiki jaotada 1) poliitilised ja 2) isiklikud.

Wiimased on järgmised: a) isikline wabadus, mis seisab selles, et inimene ei või kellegi teise inimese omandus — ori olla, nagu see endistel aegadel pahatõhti oli. b) Liikumise wabadus: iga kodanikul on õigus elada, kus tema tahab ja oma eluhoja muutmiseks ei ole temal tarwis kellegi käest luba paluda. Kaitseõigused, mida seadused sellel alal teewad, seisawad peaaesjalikult selles, et wäljaspool kodu peab iga isikul dokument kaasas olema, mis tema isikut tarbeksorral tõendab. Peale selle nõutakse uue eluhojale asumisel registreerimist politsei asutustes. d) Töötamise wabadus — iga kodanikul on õigus seba ametit omale walida, mida tahab, aga mõnede ametite pidamiseks peab isik teatawatele tingimistele wastama, näit. arstina võib ainult see isik praktiseerida, kellel sellekohane ülikooli tunnistus. e) Isiku ja korteri puutumatus: kedagi ei tohi areteerida ilma seadusliku põhjuse ja kinniwõtmist peab toimetama seaduses ettenähtud korras. Areteeritu peab wõimalikult ruttu kohtu ette toodud saama, kes asja seaduste põhjal otsustab, ilma et administratiiv wõimud selle juures oma mõju awaldada tohiksid.

Õige ennem sai isiklike puutumatuks küsimus Inglismaal lahendatud, kus 1679 a. n. nim. Habeas corpus act wälja antud sai. Selle seaduse põhjal võib iga kinnipeetud, tema sugulased ja isegi täitsa wõerad isikud, kohtu käest nõuda, et areteeritud saaks, kohtuniku ette toodud otsustamiseks, kas tuleb teda wabastada ehk sündistust tõsta. Teistes riikides määrawad seadused tähtaja, mille jooksul politsei kohustatud on areteeritut kohtu ette tooma ehk wastasel korral wabastama.

Wiisamuti ei tohi keegi wõera korterisse tungida ja läbiotsimist toime panna, ilma peremehe loata, wäljaarwatud juhtumised, mis seaduses ettenähtud. Näituseks Inglismaal võib politsei ilma wastawa kohtu määrusega ainult siis era korterisse tungida, kui sinna põgeneb kuritegija, keda jälgida, kui armama peab, et kuritegu toime pannakse, kui elanikkudele mingisugune hädasoht ähwardab ehk kui majast appi kutsutakse.

f) Ušu ja südametunnistuse vabaduse mõtte järel on igal inimesel õigus avalikult ja fakistamata seda usku pidada, mida tema õigeks peab, ühest ujust teise üle minna eht isegi mitte mingisugust usku tunnistada, ilma et see tema kodanliste õiguste peale mõjuks. Ühes sellega ei tohi ka riigi poolt toetama usku liitmetel mingisuguseid eesõigusi teiste ees olla.

g) Sõna ja trüki vabadus: igal ühel on õigus oma mõtteid suujõnaliselt eht trükitis avaldada, vastutates selle juures maksimate seaduste rikkumise eest ainult kohtu ees. Ennem oli trükiwabadus palju rohkem kitsendatud nimelt eelsensuurid läbi, ühelt poolt, ja teiseks administratiiv mõimude poolt, kellel õigus oli ajalehtedes ilmunud kirjajuttude eest karistada. Ajalehete ja raamatukaupluste avamiseks oli tarvis luba võtta. Praegu nõutakse ainult vastama teadaande siseseandmist.

h) Koosolekute ja ühijuste vabadus: kodanikkudel on õigus koosolekuid pidada ja ühinguid asutada. Ühijuste käest nõutakse harilikult registreerimist kohtus eht linnawalitsuses. Koosolekute ärapidamiseks peavad nende kokkufutsujad poliitikele õigel ajal kawatsetud koosoleku kohta ja ajast teatama.

Poliitilised õigused seisavad selles, et kodanikkudel on õigus seaduseandmisest, valitsemisest ja kohtutoimetusest osa võtta. Kõige tähtsam poliitiline õigus on valimise õigus, mida riigi seadused kindlaks määravad ja millede põhjal rahvas oma jaadikuid seadusteandmasse kogusse valib.

Valimised võivad olla: a) otsesõhese, kui valijad otseselt oma ehtajaid valivad ja b) kaudsed eht astmelised, kus valitakse ennemait tähendatud arv volinikke, kes siis oma vahel ühe eht enam jaadikuid valivad, kus juures vahastmeid võib mitu olla. Riisuguse kaudse valimise viisil toimetati valimised endisse W.neriigi „drumaste“.

Üleüldise valimise õiguse juures valivad kõik täiealised ja waimliselt terwed mees- ja naiskodanikud. Valimise õigus aga võib piiratud olla, kui valimistest lubatakse osa võtta mitte kõigil, waid isikutel, kellel kas teatud suures warandus eht sissetulek, nõnda nimet. warandusline tsensus, wõi tähendud haridus (haridusline tsensus), näituseks Belgias nõutakse kõige wähemalt lugemise ja kirjutamise oskamist. Üleüldise valimise õiguse kitsendamiseks ei loeta kui temast kõrvaldaks alaealisi, rasemaid kuritegijaid, neid, kes kohtu poolt maksujõuetuks tunnistatud ja muud ühiskonnale kahjulikta isikuid.

Valimise õigus on ühetaoline, kui iga

walijal ainult üks hääl ja kui üks jaadik ühe ja sellejama walijate arwu peale tuleb. Kui mõnedel aga — rikkamatel eht kõrgemast seisusest kaks wõi rohkem häält, eht kui rahwas grupebesje jaotatje nende maksude põhjal, mida keegi maksab, ja iga grupe ühepalju jaadituid walib, selle peale waatamata, kui palju walijaid igas grupes, siis on jün nõnda nim. pluraalne wotum. Riisugune walimise wiis ei ole aga õiglane, sest annab rikkamatele walimises eesõigusi.

Pääletamine ise võib jündida kas avalikult eht jalaja. Salaja hääletamise juures ei ole teada, kelle eest keegi oma häält annab, kus juures walija kandidaatide nimekirja kinnises ümbritus ära annab. Walituks loetakse jeda kandidaati, kellel hääleteenamus, kus juures wiimane võib olla absoluutne, kui loetakse walituks jeda, kes üle poole kõitidest hääleest on jaanud eht worreldan, — walitajele lihtselt jeda, kellel rohkem häält, kui teistel.

Kodanikkude kohustused. Riigi kodanikul, kui iga teise ühingu liitmel, ei ole mitte ainult õigusi oma riigi vastu, waid tal on ta kohustusi, milledest keegi ei tohi enmast kõrwale hoida. Need kohustused totkumõites seijawad kõige pealt selles, et kõik kodanikud peawad enmast seaduste ja riigi mõimude alla painutama. Wõimaste lastan peab senini tähma, tuni nemad seadustitid. See usilituje kile eijustab rippumata tokus. Lõuets peab iga kodanik riigile toasabitse oma tema silitse tattejammises, mis seijawad rahwa hea taetõigus, seawad riiki wõrkuste eest kaitsema, millest tetib sõjawäeteenistuse kohustus, wassuwaidlemata kõiti matjuji watsma, mis riit temalt nõuab jne.

Wäljamaalased. Peale oma riigi elamate elawad riigis weel wõderaste yitide alamad — wäljamaalased. Wanal ajal olid wäljamaalased taitja õigust, ring riit ei taitnud need wõgiwalla eest, mida tema alamad wäljamaalastele rega wõijid. Annull aegamõoda, ujeärans laubujemise lastwamijega üsttute riitide wahel ning ristituju laialilaotamijega hakkati ka wäljamaalaste wassu teist seijutohta wõtma. Kultuurriitides on wäljamaalastel praegusel ajal peaaegu ueedjamad õigused, mis riigi oma kodanikkudel, wäljaarwatud poliitilised ja mõned teised. Selle wassu ei tanna nemad ka üsttuid kohustusi, näit. on wabastatud sõjawäeteenistusest.

Ükski riit ei ole sunnitud oma pinnal wõdera riigi alamaid wiitbida lubama, isearanis, kui nemad temale kahhlasted paistawad olema, tema võib neid igal ajal oma piitridest wälja jaata. Oma alamatega riit jeda loomulikkudel tingimistel teha ei wõi. (Särgneb.)

Küsimused ja kostmised.

Nr. 1562. Rairooni ülem M. W. Küsimine. Asitõendusena finnipitseeeritud piirituse ehk wiina pudelid on kellegi hoiule antud, millel hoiu peale wõtja isik pitsatid lahti wõtab ja uuesti finni pitsee-rib hoiule andja ametniku poolt ärakaota- tud pitsati abil, mida tema omandanud. Wõib oletada, et jeda on tehtud selleks, et piirituse asemele pudelisse wett panna ja sellega asitõendust wõltjida.

Palun teatada, missuguses seaduses on karistus jarnase kuriteo eest ettenähtud ja kas selleks on kohane rahukohtu trahwi seaduse § 33.

Wastus. Ei ole. Wastutusele wõib wõtta R. E. § 304 ja § 305 põhjal.

Nr. 1575. Rairooni ülem W. R. Küsimine. Mitme talu fruntidest on juur kraaw läbi kaewatud, mis tagapool mada- lamal olewate talu frunditelt wett jõkke juhüb. Selmisel, jõe ligemal olijad talu- pidajad ei puhasta mitte kraawi. Taga- pool wee all kannatajad talupidajad pö- rawad politsei poole palwega, kohustada törkujaid kraawi puhastama.

1) Kes on niisugusel korral kohustud kraawi puhastama — kas see, kes wee all kannatab ehk iga üks oma talufrundi kohast?

2) Kas on politseil õigus kohustada törkujaid kraawi puhastama, wõi peab see kohtu teel sündima?

3) Kas on maa poodide kaupluse aja kohta üldisi määrusi, kui kaua ja mis tellaajani äri- ja pühapäewadel kaubelda wõiwad?

Wastus 1) Wastutust kannab see, kelle süü läbi naabri maa kõlbmatakst tehtud.

2) Õiguste jaluleseadmine sünnib kohtu

teel (w. D. E. E. §§ 878, 880) ja on ka- ristatav, kui mõera piiride lubamata oma alla wõtmise.

3) Kaupluse aja määravad kindlaks wastawad omawalitjuse asutused (rsp. maakonna walitsus). Kui sellekohast sunduslist määrust pole, siis pole ka kaup- luse aeg piiratud.

Nr. 1521. Rairooni ülem J. W. Küsi- mine. Politsei peawalitjuse ülema päe- watajuga 3. augustist j. a. nr. 66 all, keelatakse ära politseinikkudele pealmis- tes riietes kohtusaali ilmuda. Tartus ühegi kohtuasutuse juures rahwa tarwis pealisriiete ärapanemise ruumi ei leidu, nii et riiete seljast ärawõtmise wõtma- taks jääb. Palun teatada, mis tuleks jelles asjas teha?

Wastus. Iga seaduse määruse täitmise on ainult siis kohustaw, kui selle täit- mine mitte wõimata pole.

Nr. 1559. „E. P.“ lugeja nr. 3755. Küsi- mine. Wõitmetel politsei rairooni ülematel on riigi poolt frundikohad üle ühe tiinu harilikku riigirendi maksu eest kasutada. Üldise on kasulikum olla rairooni ülem maaga, kui maata ja dieti tuleks mõista, et rairooni ülemal frundikoht palgaltjana kasutada on, tal on igatahes jissjetulek tu- lukam, kui rairooni ülemal, kellel maad kasutada ei ole. Lahtub politsei rairooni ülem ametist, ei jää maatikk temale enam kasutada, waid läheb edasi asemeltulija rairooni ülemale.

Kas kuulub ülaltähendatud maaga po- litsei rairooni ülem perekonna abiraha sea- duse § 10 alla?

Wastus. Ei kuulu, sest kohad ei ole rairooni ülematel mitte palga arwel wõi selle lisana antud, waid renditud.

Ametlik osa.

Päewakäskudest.

Politseipeawalitjuse ülema päewatajuga:

19. augustil j. a. Nr. 72.

Härra Sieminister, oma ringreisu ja ametiasu- tuste järelwaatust Lääne maakonnas lõpetades, tä- hendas maakonna politsei ülemale K o l l a 'le: „Jään Lääne maakonna politseiga täiesti rahule. Tänan wastuwõtmise eest.“

Sellest loen oma kohuseks heameelel politseile awaldata.

21. augustist 1922 a. Nr. 73.

Minu abi härra R e i m a n n lugeda puhtuselt ta- gasiõudnuks ja oma ametikohuste täitmisele asu- nuks, arwates 21. augustist j. a.

Politsei inspektoril härra J a k o b s o n 'il oma ot- sekohaste kohuste täitmisele abuda.

Politseipeawalitjuse ülema poolt teadmiseks ja täitmiseks jaadetud.

Sellekohase küsimuse kohta tekkinud kirjawahetuse alusel teatan, et politsei ülemad wõtmad politsei walwe teostamisel walwealustele ettekirjutada, kas

iga päew ilmuda politseisje, wõi selle asemel walwe-
alustelt isikutunnistused ära wõtta ja üks kord nä-
dalas oma juure näitama lasta tulla.

Siseministri päewakärga:

23. augustist 1922 a. Nr. 23.

Olen täna sel päewal juwepuhkufelt tagasi jõudnud
ja ametikohuste täitmisele asunud. Ministri abi!

E. Kubaršep'ki asuda oma otsekooste amet-
kohuste täitmisele.

Siseministri abi E. Kubaršep'ki puhkuse ajal
23. augustist kuni 23. septembrini määratud tema
ajutiseks kohuste täitjaks Omawalitfufe asjade pea-
walitfufe juhataja E. Dolf.

Sündmustest.

Politseiametniku enesetapmine.

26. jsp. teatati telefoni teel Kohelisel ajal
asuwast „Belle-vue“ wõderastemajas, et samas wõde-
rastemajas tuba nr. 5 on ennast surmawalt haa-

wanud Tallinna linna kriminaalpolitsei sekretäär
Karl Feder. Kesthaigemajasse wiimisel heitis
Feder hinge ja sai lahtilõikamise kambri toimetatud.
Enesetapmise põhjus seni teadmata.

Mitmesugust.

Rõlmi kriminaalpolitsei edu.

Kriminaalpolitsei liidu Rõlmi osakond teatab, et
sealse osakonna liitmetel selle aasta juulikuul algul
forda on läinud lühike aja jooksul ja väga ener-
gilise töötamise tõttu rööwmõrtfufate jälgile saada,
selle ohwriks 62-aastane Sofia Schuchgt, Geyenis
Pulheimi ligidal langes.

Rööwolid olid aiast läbi afna korterisse sisse tun-
ginud, naisterahwa, kes seal elas, jalgadest finni
jõudnud ja siis ära kägistanud. Peale selle rööwisid
mõrtfufad ühe kulduuri, riided ja pesu ära. Kogu-
tud raha ei leidnud nemad ülesse ja jäi kaasa wii-
mata. Kohe peale surmufeha leidmist teatati sellest
Rõlmi kriminaalpolitseile, kellele ülesandeks tehti
kuritegijate tabamine. Politseikoera abil tehti kind-
laks, et jäljed läbi mitme aia kuni ühe tühja ma-
jani wiivad. Teel leiti ka jalgratta jäljed. Edas-

pidisel juurdlusel selgus, et nõdr ja linad, mida
kuriteo juures tarwitati, sellest majast kaasa olid wõde-
tud.

Kindla kahtluse peale wõeti warsti wahi alla
Geyeni töölised U. ja J. ning pärast poole weel
wiimase wend Heinrich J., Rõlmi-Chrenfeldist. Süü-
aluste kohta wõidi ka kindlaks teha, et nemad enne
kuriteo kordasaatmist tähendatud majas wiibisid, kuhu
Heinrich J. ka ülekolima pidi. Süüalustel ei jää-
nud muud üle, kui tunnistaftid endid kuriteo korda-
saatmises süüdlasteks.

Et politseikoera jälgimist takistada, on kuritegijad
koha pealt jalgrattaga ära jõitnud.

Sarnast rufulist kuritegijate ülesleidmist peab eest-
fätt politseikoera Nixi, tema peremehe, kriminaalpo-
litsei asfistendi Deroneti, kui ka paljude kaastööliste
arwele kirjutama.

Westenurk.

Nägu aknas.

Rosenhayni kriminaaljutu järele E. M.

(3. järg.)

„Maafjuta arstiahiandmine hamba-
haigetele. Noor Ameerika hambaarst raawitfufeb
hambahaigusi maafjuta, et tutvust omandada. Cri-
ala: Moonutatud hambad ja wahed omandawad
loomuliku wälimufe. Adress: Avenue Wagram,
nr. 41“.

Järgmisel hommikul teatas m-r. Jenkins kõiti-
defe hambaarstidele, et kui nende poole keegi tema
poolt kirjeldud moonutatud hammastega pödrab,
nad talle siis kohe teataftid.

Järgmisel päewal kell pool kolm kõlises h-ra
Malterre kontoris telefon.

— H-ra Malterre.

— Ja.

— Siin Joe Jenkins. Kas wõtte kohe minu
poole tulla?

— Kui tarwis, siis kohe.

— Wõtte auto ja jõitke.

Kui h-ra Malterre detektiivi ufse juures kõlistas,
arwas ta efsinud olewat, seft ufse peal oli filt:

„M-r. Sydneý Macdonald,
hambaarst.“

Aga juba awati ufks, ja h-ra Malterre tundis
ufseawajas ära autojuhti, kellega ta eila jõitis.

Kui h-ra Malterre detektiivi wastuwõtte tupp-
fisse astus, nägi ta imestanult, et see hambaarsti
wastuwõtte toaks oli fisse seatud. Kestel seifis suur
tugitool, milles wanapooles naisterahwas istus ja

tema peale lohnunult waatas. Pidi wististi küll raske operatsioon ette wõetud saama, sest neli walgis riideis meesterahwast hoidsid teda finni.

— Kas teie tunnete seda naisterahwast? — küsis detektiiv.

— Seda naisterahwast? — küsis kohtuuurija naeratades. — Ei Mr. Jenkins, seda ma küll ei tunne!

Juba tahtis ta oma ette detektiivi saamatuse üle naerda, kui see tema mõttekäiku katkestas:

— Üks filmapilt.

Uhe ainja wõttega kiskus ta naisterahwast paruka peaft. Mehe pea tuli esile, milles h-ra Walterre piiramata imestuseks oma tutjumata küllaltist afna taga ära tundis.

Detektiiv naeris tagasihoidlikult ja ütles siis awalikult tehitud kuritegijale:

— Teie olete arresteritud, sest Teid kahtlustatakse antikwaari Nicotini tapmises, — ja enda abide poole pöörates: — Andke see mees poliisile kätte. — — —

Kui nad ühinda jäid, küsis h-ra Walterre, kui-

das detektiiv kuritegijat niisugusel isegugusel wiisil tahtes.

— See oli seisukorra wastawalt lihtne. Kõis, millele teie mingisugust tähtsust ei andnud, oli wõimalik juhtis, et kuritegijat lõpju meelitada. Kõnime juures ei olnud ta ainult jalgu ja käsa wõimalikud, waid, et wõimalik kiirendada, ka hambad taewalusele wõinud. Kõis oli aga poriga koos, mille järele hambajäljed järgi jäid. Meist jälgeid panin ma tähele, et tal mõned hambad moomutatud olid, mis mulle tõendas, et minu arwamine, et meil jongleuriga tegemist, õige oli. Mõud ma kalkuleerisin järgmist: see mees teab, et teda jälgitakse, ja kui ta ettewaatlik on, siis katseb ta tingimata oma wõimalust muuta. Et tal esimesed hambad ettepoole wälja paistawad, siis arwastin, et ta hea meelega neid kõrvaldada lasseb. Selle oletuse põhjal kuulustasin aeglehtedes ja järgmisel hommikul teataskõigile hambaarstidele, et nad minu poolt kirjeldatud defektidega inimest finni peaks. Kuid õnneks juhuse olijat minu poole pöörama, mis minu ülesannet veel tergendas. Lõpp.

Meie lugejatele lahkeks tähelepanemiseks!

Nüüdsest peale saab „Eesti Politseilehe“ wastutawaks toimetajaks õigusteadlane E. Maddison olema, kes ühtlasi ka lehe sisulist külge juhtima saab. Tegelikuks toimetajaks jääb senine wastutaw toimetaja K. Kogermann.

Uus toimetus seab oma ülesandeks kõige energilisemalt neid põhimõtteid teostada, mis „Eesti Politseilehe“ põhikirjas, ülesseatud. Toimetusel on korda läinud omale kaastöölise peret luua, kelle hulgas ka wäljamaa paremad teadusmehed ja riigimehed olema saawad. Usume kindlasti, et politseileht arenemise ajajärgu puudustest lõpulikult üle on saanud ja sisuliselt paranedes tõsiseks kutsekirjaks politseiametkonnale olema saab.

Jääme lootma, et politseiametnikud oma häälekandjat tulewikus kõigiti toetama saawad, ning temale üht'asi veel elawam wastukaja oma lugejate poolt osaks saaks, millest tingitud lehe tulewane täienemine ja arenemine!

Toimetus.

Wäljaandja: **Toimetuskomisjon.**

Tegelik toimetaja: **K. Kogermann.**

Wastutaw toimetaja: **E. Maddison.**

Kuulutused.

Tunnustakse maksusetaks järgmised kadumaläinud isikutunnistused.

- Annus, Leo Jaani p., w. a. Tall. I. pol. 3. jsk. 6. 3. 20 a., nr. 8269. (9238)
- Schmidt, Marie Karli t., w. a. Tall. I. pol. 3. jsk. 1919 a. (9239)
- Paale, Siija Adu t., w. a. Tall. I. pol. 2. jsk. 25. 11. 20 a., nr. 11348. (9240)
- Juft, Meeta Johannese t., w. a. Tall. I. pol. 3. jsk. 29. 7. (9242)
- Kattas, Anna Priidiku t., w. a. Tall. I. pol. 3. jsk. 19. 5. 22 a., nr. 15916. (9241)
- Friedolin, Aleksander, w. a. Tall. I. pol. 3. jsk. 6. 9. 21 a., nr. 14640. (9243)
- Riisenkampf, Hindrek Jüri p., w. a. Triigi wallawal. (9244)
- Kael, Rosalie Friedrichi t., w. a. Paide I. pol. jsk. (9245)
- Enkelberg, Elwiine Jaani t., w. a. Tall. I. pol. 3. jsk. 1919 a. (9246)
- Tojsmann, Anna Jaani t., w. a. Tall. I. pol. 3. jsk. 1919 a. (9247)
- Reiter, Johanna Otto t., w. a. Tall. I. pol. 3. jsk. 1922 a., nr. 15331. (9248)
- Rütt, Marie Madise t., w. a. Tall. I. pol. 3. jsk. 30. 4. 20 a., nr. 9687. (9227)
- Kruus, Lydia Karli t., w. a. Mbu wallawal. 1. 3. 20 a., nr. 1049. (9250)
- Wäli, Marie Helene Martini t., w. a. Tall. I. pol. 2. jsk. 18. 2., nr. 399. (9249)
- Jaabel, Linda Jüri t., w. a. Jõhvi pol. jsk. 1. 12. 19 a., nr. 183. (9359)
- Wesjart, Anna Jakobi t., w. a. Tall. I. pol. 1. jsk. 26. 3. 20 a., nr. 9267. (9518)
- Kirs, Jaan Tooma p., w. a. Paide I. pol. jsk. 2. 6. 20 a., nr. 2052. (9666)
- Grandberg, Anton Martini p., w. a. Paide I. pol. jsk. 9. 11. 20 a., nr. 2248. (9666)
- Gilardt, Katta Karli t., w. a. Järwa maak. pol. 16. 11. 21 a., nr. 2520. (9666)
- Krabbi, Jaan Jüri p., w. a. Paide I. pol. jsk. 2. 12. 19 a., nr. 287. (9666)
- Belgas, Jaan Kustase p., w. a. Porfuni wallawal. (9666)
- Muust, August Jaani p., w. a. Wana-Karriste wallawal. 23. 12. 19 a., nr. 128. (9667)
- Kant, Paul Jaani p., w. a. Imavere wallawal. maikuu 1922 a. (9668)
- Bürgen, Jüri Jüri p., w. a. Türi aewawal. 29. 4. 20 a., nr. 780. (9669)
- Bergweldt, Richard Johani p., w. a. Paide I. pol. jsk. 28. 11. 19 a., nr. 236. (9669)
- Welt, Oskar Aleksandri p., w. a. Narwa I. pol. jsk. 16. 6. 20 a., nr. 23999. (9902)
- Polna, Anton Martini p., w. a. Mõniste wallawal. 20. 3. 20 a., nr. 575. (9903)
- Hendrikson, Mari Kadri t., w. a. Wiljandi maak. pol. I. jsk. (10001)
- Hendrikson, Willem Adu p., w. a. Wiljandi maak. pol. I. jsk. (10002)
- Talu, Jaan Kadri p., w. a. Wiljandi wallawal. (10003)
- Strömberg, Konrad Fridolini p., w. a. Tartu I. pol. 2. jsk. 25. 12. 19 a., nr. 1016.
- Wielstern, Gerta Juliuise t., w. a. Tartu I. pol. 2. jsk. 25. 12. 19 a., nr. 1017.
- Markson, Jaan Jaani p., w. a. Saltinga wallawal. 22. 10. 21 a., nr. 541.
- Rõigas, Hans Hendriku p., w. a. Abja wallawal. 11. 6. 20 a., nr. 373.
- Dfs, Elwiine, w. a. Rõmme pol. jsk., nr. 814. (2287)
- Haritonowskaja, Marie, w. a. Tallinna I. pol. 6. jsk., nr. 8323. (2288)
- Osterode, Mary, w. a. Tallinna I. pol. 6. jsk., nr. 6142. (2289)
- Dibrei, Woldemar, w. a. Tallinna I. pol. 5. jsk. (2290)
- Käärt, Anna, w. a. Tallinna I. pol. 5. jsk. (2291)
- Tammann, Piina, w. a. Tallinna I. pol. 6. jsk., nr. 4366. (2292)
- Altof, Mihkel Jaani p., w. a. Warbola wallawal. 17. 12. 1919 a., nr. 528. (2325)
- Romanow, Jwan, w. a. Pefseri maak. pol. ülema p. 17. 5. 1922 a., nr. 572. (3372)
- Rulew, Mihail, w. a. Jrboska wallawal. 5. 12. 1919 a., nr. 438. (3372)
- Plugow, Sergei, w. a. Jrboska wallawal., nr. 1781. (3372)
- Pihl, Willem Andreje p., w. a. Saapalu I. pol. jsk. 29. 4. 1921 a., nr. 3093. (4892)
- Subja, Leonid, w. a. Tallinna I. pol. 6. jsk. 21. 9. 1920 a., nr. 8003. (5516)
- Nikolaew, Lufa, w. a. Tartu maak. pol. ülema poolt, nr. 662/6355. (5517)
- Paal, Marie, w. a. Tallinna I. pol. 6. jsk. 11. 6. 1921 a., nr. 9294. (6235)

Immann, Rudolf Widriku p., w. a. Tartu l. pol. 3. jsk. ülema p. 5. 5. 20. a., nr. 10883. (6979)
Peppik, Anna Hansu t., w. a. Tartu l. pol. 3. jsk. ülema p. 17. 12. 1919 a., nr. 4698. (6879)
Tennus, Georgi Mihkli p., w. a. Tartu l. pol. 3. jsk. ülema p. 7. 1. 1921 a., nr. 12541. (6879)
Bertels, Helmi Karli t., w. a. Tartu linna pol. 3. jsk. ülema p. 6. 5. 1921 a., nr. 10907. (6879)
Kingsepp, Krõõt Tõnu t., w. a. Tartu l. pol. 3. jsk. 28. 11. 1919 a., nr. (6879).
Dühmberg, Marie Eugeni t., w. a. Tartu l. pol. 3. jsk. 2. 12. 1919 a., nr. 1796. (6879)
Awik, Emilie Karli t., w. a. Tartu l. pol. 3. jsk. 2. 12. 19. a., nr. 2070. (6879)
Antšow, Eduard Jufki p., w. a. Tartu linna pol. 3. jsk. 7. 2. 21. a., nr. 12768. (6879)
Cin, Eduard Jüri p., w. a. Tartu l. pol. 3. jsk. 17. 4. 1920 a., nr. 10446. (6879)
Ajs, Leonhard Johani p., w. a. Saastu wallaw. 27. 4. 1920 a., nr. 876. (6879)
Feldmann, Nikolai Jakobi p. w. a. Rakwere l. pol. jsk. 23. 5. 1921 a., nr. 6140. (6879)
Wahter, Johanna Aleksandri t., w. a. Mäo wallaw. 8. 7. 1920 a., nr. 302. (6879)
Kelder, Johannes Tõnu p., w. a. Tallinna l. pol. 3. jsk. 20. 10. 1920 a., nr. 12380. (6879)
Karelsõn, Luise Jakobi t., w. a. Tartu l. pol. 2. jsk. 27. 11. 19. a., nr. 1619. (6879)
Piiper, Erna Karli t., w. a. Tartu l. pol. 1. jsk. 16. 12. 1919 a., nr. 5232. (6879)
Witira, Aug. Mardi p., w. a. Wana-Wõidu wallaw. (7347)
Luhaäär, Hans Mihkli p., w. a. Taewere wallaw. 5. 5. 1920 a., nr. 862. (7348)
Waaßel, Anna Daweti t., w. a. Wiljandi maak. pol. l. jsk. 1919 a. (7349)
Jgolkina, Darja Aljini t., w. a. Jsborski wallawal. (7350)
Kärje, Linda Hansu t., w. a. Paaswere wallaw. 8. 11. 1921 a., nr. 1239. (7693)
Weske, Aleksandra Jaani t., w. a. Tartu l. pol. 2. jsk. 25. 11. 1919 a., nr. 1026. (10103)

Juust, Ferdinand Jaani p., w. a. Kurista wallaw. 15. 4. 1920 a., nr. 841. (8341)
Tamm, Beera Aleksandri t., w. a. Kurejaare pol. jsk. 10. 12. 1919 a., nr. 1696. (8343)

Tunnustakse maksusetaks järgmised kadumaläinud tunnistused:

Riggol, Nikolai, tunnistus, w. a. Wene nõukogude esitaja poolt. (2293)
Riggol, Tamara, tunnistus, w. a. Wene nõukogude esitaja poolt 17. 10. 21 a., nr. 3, millel Harju maak. pol. ülema peatusluba nr. 802, kehtwusega 8. 4. 22 a. kuni 8. 8. 22 a. (2294)
Tennus, Georgi Mihkli p., sõjaw. wab. tunn., w. a. 2. jalawäe polgu ülema p. 22. 12. 20 a., nr. 2001. (6879)
Rupp, Robert Andrese p., sõjaw. wab. tunnistus, w. a. Tartu maak. rahwawäe ülema p. 2. 11. 20 a., nr. 28116. (6879)
Cin, Eduard Jüri p., sõjaw. wab. tunnist., w. a. 1. Suurtükiväe polgu ülema p. 1. 11. 21 a., nr. 5907. (6879)
Cinberg, Woldemar Eduardi p., isikut., w. a. Wao wallawal. 11. 5. 22 a., nr. 2121, ja sõjawäest wab. tunn., w. a. Wiru maak. rahwawäe ülema poolt 11. 6. 22 a., nr. 138. (7692)
Wemmergas, Karl Mihkli p., isikut., w. a. Saue wallawal. 10. 9. 20 a., nr. 1366, ja sõjawäe reserwi tunnistus, w. a. Harju maak. rahwawäe ülema poolt novembrikuul 1920 a., nr. 28745. (8085)
Wower, Peeter Wassili p., sõjaw. wab. tunnist., w. a. distsiplinaar roodu ülema poolt 13. 4. 20 a., nr. 3755. (8224)
Wess, Gustaw Jakobi p., isikutunnistus nr. 164, ja hobusepass nr. 278, mõlemad w. a. Palmse wallawal. (8593)
Aljas, Timofei Timofei p., reserwi tunnistus, w. a. Saare maak. rahwawäe ja f. l. ülema p. 4. 11. 20 a., nr. 1210. (9106)
Triik, Pawel Matwei p., hobusepass nr. 817, w. a. Slobodka wallawal. 8. 2. 21 a. (9159)
Jwanow-Gbar, Matwei, elamiseluba, w. a. Petseri maak. pol. ülema p. 5. 12. 21 a., nr. 8910. (9160)
Korniljew, Aleksei Kornili p., wiina ostu luba nr. 13-a, w. a. Slobodka wallawal. (9162)

Känd, August Mitu p., isikutunnist., w. a. Kiiu wallawal. 1. 12. 19 a., nr. 3, ja sõjaw. wab. tunnist., w. a. Harju maak. rahwawäe ja f. l. ülema poolt 25. 10. 20 a., nr. 25372. (9519)
 Maade, Heinrich, hobusepaks, w. a. Esna wallawal. 29. 12. 20 a., nr. 242. (9666)
 Piierpaks, Johannes Jüri p., isikut., w. a. Kirna wallawal. 7. 6. 22 a., nr. 450, ja referwi tunnist., w. a. Katsja polguft. (9668)

KUULUTUS.

Tartu maakonna politsei 3. jaost. ülem kuulutab sellega, et **11 septembril 1922. a.** kell 11 e. l. saab Hannu wallas Kommi talus **Karl Toosti** päralt olew käsi õmblusmasin firma „Veritas“, mis 450 marga peale on hinnatud, enampakkumise teel otsekohse wäljamaksetawa raha eest ära müüdüd 1922 a. liikumata waranduse maksu tasuks.

Müüdüwar warandus on sealsamas ostjoni päewal näha.

Elwas, 25. aug. 1922 a. nr. 7090

Tartu maakonna Pol. 3. jaost. ülem Sarap.
10107

Shokolaad

VIVAT

A.-S. „Renommée“

Wabrik — Volta tän. nr. 3.
 Kontor — Suur Kompassa t. 40.
 Tallinn.

9484

Oskar Wiikmann'i

kellasepaäri ja töökoda. Tallinn, Viru tän. 15. Müük wõistlemata hindadega.
 Paranduse töö korralik. 8980

813

Tera- ja külmsõja-riistade töökoda

omanik ins. A. Bergmann.

Tallinn.

Suur Tartu m. 16.

WILJA KOHWI

DURDIN ja IWANOW
 TALLINNAS, S. GONSIORI t. 23.

814

OSWALD KATTENBERG

SUUR TARTU TÄN. 43-a.

Walmistab kroonu- kui ka erasutustele kõiksugu spordi-, skoudi-, laulu-, tuletõrjajate, ühistöö ja seltside aurahasid, rinna-, mütsi-, krae- ja õlamarke. Tehakse ruttu ja odawalt monogramme, faksimile, metall-, pressimis- ja graweerimistöid, nagu ukse sildid, risti plaadid j. n. e.

Tööd on 14-ne l-se auhinnaga krconitud.

Töö korralik ja odaw.

815

Teadaanne.

Seega annan teada, 1) et 7 nowembril 1922 a. kell 10 hommikul saab Kiheikonna wallas, Pidula rannas olewa kolmemastilise purjelaewast Eduard Wallner'i päralt olew mõeldaw osa 400.000 marga wäärtuses oksjoni wiisil, enampakkumise teel äramüüdüd tema wõla tasumiseks Jüri Laursoni ja Max Laasberg'i kasuks. Müüdawat warandust wõib nimetud kohal igal ajal näha.

2) Samal päewal kell 12 päewal saab samas kohas sama Wallneri warandus — 50 kub. sülda kuuse ja männi propsisi templiga „K. K.“ eelnimetatud nõudjate kasuks oksjoni wiisil ära müüdüd. Propsid on hinnatud 1000 marka kuubik süld ja neid wõib igal ajal koha peal näha.

Kuresaares, 23 augustil 1922 a.

Nr. 4198/4231.

Saaremaak. Politsei Ülema eest Wäli.

8389

Sekretääri abi Kurgwee.

*Pildiraami ja peegli
tööstus*

K. PETERSON

Tallinn, S. Tartu m. 17.

812

Biskwiidi tehas

firma Falk & Co.,

Tallinnas, S. Tartu m. 21.

Kroonitud 1922 a. näitusel kuld aurahaga.

816

Pumba ja pritsitehas, katla ja wase-
sepatöökoda, malmi ja wasewalamine

Jürgens & Co.

Tallinnas, Inseneri tän. nr. 3. Asutud 1858 a.

WALMISTAKSE: Aurupi itsid, wankri ja käru-
pritsid, aurukatla-toidupumbad, injectorid,
kraanid ja ventiilid wiinawabriku tarwis.
Wiinawabrikute sisseseadimine ja parandu-
sed. Rehepeksumasinate ja lokomobiilide
parandused. Walmistakse kaewu ja wiina-
wabriku pumbad, piimajahutajad, õhupum-
bad, kreissaed ja saekaatrid.

8981

Kõiki muusikariistu ostate

Tallinna põllutöö näitusele tulles
kõige kasulikumalt ülemaa tuntud

OLBREI MUUSIKAÄRIST

Suure Tartu m. nr. 6.

Asutatud 1890 a.

Suur wäljawalik. Mõõdukad hinnad.

8976

Kohale jõudnud suurem saadetus

õmblusmasinaid

Naumann, Pfaff, Vesta, Glara jne.

- jalgrattaid -

Naumann, Mars, Landeskroner jne.

Kr. Saar & Co.,

Tallinnas,

Tartus, Raatuse tänav, nr. 2,

Asutatud 1890 a. Rakweres ja Jõhwis.

8979

C. Petenberg'i

weinikauplus Börsekeldris
soowitab:

wäljamaa

Portweini

Madeirat, Cossart, Gordon & Co.

Prima Prants. dessertweini

Muskat Lunel

Rheini- ja Moselweine,
firma Max Gutman, Mainz
Originaal täide.

Odawat schampanjeri
Bouvier Frères.

Häid kodumaa puuwilja- ja marjaweine
wäljaspool wõistlust

„EMLO“
likööre ja napse
endetail.

Tallinn, Pikk tän. 17, Börsekelder.
Kõnetraat 16-02.

8978

Jooge ainult

„Emlo“ likööri!

Eesti marjawiina-
ja likööriwalmis-
tamise o. ü.

Tallinnas, Pikk tän. 17,
Börsekelder. Kõn. 16-02.

Esimene ja kõige wanem
ettewõte Eestis.

ERIALA: Kodumaa marja-
liköörid. Walmistatud ainult
puhtatest omatehtud marja-
mahladest.

Engros.

Eksport.

Engros.

8977

„Vorwärts“

Wälke Balesna tän. nr. 3.

Telef. 9-43.

Soowitab: otse ladust engross ja endetail.

Iga seltsi shwamme;

Puu- ja plekkarbikesi igas suuruses
rohukaupade jaoks.

Õliwärke lahtiselt kaalu järgi ja eriti
pakitult.

Monopol-, apretuur- ja lakkpudelid.

Konserwi-, kompweki-, kakao-, bis-
kwiidi, wärwi ja kreemi kui ka
muid plekktoose.

Peale selle igasuguseid muid kastisid kompweki,
marmelaadi, biskwiidi j. n. e. postsaadetiste jaoks.

Kiire kätetoimetamine!

Odawad hinnad!